

MIKOŁAJ KOPERNIK W MEDALIERSTWIE

Uczczenie Mikołaja Kopernika w medalierstwie nastąpiło 200 lat później niż w malarstwie, rzeźbie czy grafice. Na medalach, medalionach i plakietach poświęconych Mikołajowi Kopernikowi przedstawione są różne wizerunki uczonego, któremu zwykle towarzyszą rozmaite atrybuty, jak: motyw heliocentrycznego układu planet, sfera armilarna, przyrządy astronomiczne, np. astrolabium lub cyrkiel, panoramy miast, w których żył uczyony, wreszcie konwalie symbolizujące reprezentowany przez niego zawód lekarza i filozofa przyrody. Medale upamiętniają rocznice urodzin lub śmierci astronoma, jubileusze Kopernikowskich miast, wystawienia jego pomników lub muzeów oraz zjazdy towarzystw związanych z różnymi dziedzinami jego wielostronnej i wielodzinowej działalności. W 1. połowie XVIII wieku medalier Christian Wermuth z Gothy zaprojektował pierwszy medal z wizerunkiem Mikołaja Kopernika. Inne najstarsze Kopernikowskie medale pochodzą z pracowni Amadée Duranda w Paryżu, w której w latach 1818–1820 powstała seria obiektów z wymyślnymi wizerunkami Kopernika, zaprojektowana przez takich autorów, jak Petit, Godel, Vivier czy Durand. Pierwszy polski medal związany z Kopernikiem pochodzi z 1830 roku i przedstawia wizerunek pomnika astronoma przed Pałacem Staszica w Warszawie dłuta Bertela Thorvaldsena. Medal powstał z inicjatywy Królewskiego Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk z okazji odsłonięcia pomnika 11 maja 1830 roku, a autorami dwóch projektów byli Władysław Oleszczyński i Józef Mainert. W 1843 roku z okazji 300. rocznicy śmierci astronoma powstały dwa niewielkie medaliki wykonane przez Józefa Mainerta i Fabrykę Guzików Münchheimera w Warszawie. W 1873 roku z okazji 400. rocznicy urodzin wydano dwa medale okolicznościowe w Poznaniu i Krakowie projektu Fryderyka Wilhelma Belowa oraz Jana Nepomucena Langera. Z tego samego roku pochodzi medal sponsorowany przez Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznaniu. Na szczególną uwagę zasługuje medal czterech uniwersytetów włoskich — w Bolonii, Ferrarze, Padwie i Rzymie — wybity w 1879 roku i znajdujący się w Muzeum Mikołaja Kopernika na górze Monte Mario w Obserwatorium Astronomicznym w Rzymie. Autorem projektu był florencki medalier Giovanni Vagnetti, a wykonawcą Artur Wołyński. W 1943 roku 400. rocznica śmierci Kopernika uczczona została w Londynie medalem autorstwa Wojciecha Jastrzębowski. Inni sławni projektodawcy medali o Kopernikowskiej tematyce to: Bronisław Chromy, Józef Gołowski, Edward Gorol, Franciszek Habdas, Anna Jarnuszkiewicz, Barbara Lis-Romańczuk, Józef Markiewicz, Krzysztof Szczepan Nitsch, Ewa Olszewska-Borys, Adolf Ryszka, Stanisław Sikora, Józef Stasiński, Stanisława Wątróbska-Frindt. Poza granicami Polski 500-lecie urodzin Mikołaja Kopernika uczciły medalami: Anglia, Australia, Czechosłowacja, Francja, Meksyk, Portugalia, USA, Włochy i ZSRR.

COPERNICANVM
Systema



Amadée Durand (projektant),
F. Godel (wykonawca), *Mikołaj
Kopernik*, awers, żelazo, 1820,
APAN, ZM, 25



Władysław Oleszczyński,
*Odsłonięcie pomnika
Mikołaja
Kopernika w Warszawie
w 1830 roku*, masa plastyczna
pokostowana, awers, 1830, APAN,
ZM, 4



Fryderyk Wilhelm Below, *Mikołaj Kopernik*, 400. rocznica urodzin, biały metal,
1873, APAN, ZM, 198



Franciszek Habdas, *Kopernikańska Sesja Naukowa Polskiej Akademii Nauk
w 480. Rocznicy Urodzin*, tombak patynowany, 1953, APAN, ZM, 255



Stanisława Wątróbska-Frindt,
*Mikołaj Kopernik, 500-lecie
urodzin i jubileusz 500-lecia
druku w Polsce*, tombak srebrzony,
oksydowany, awers, 1973, APAN,
ZM, 459



Józef Markiewicz-Nieszcz,
Mikołaj Kopernik, tombak
patynowany, awers, 1977, APAN,
ZM, 582



Zygfryd Gardzielewski (awers), Stanisława Wątróbska-Frindt (rewers,
wykonawca), *60 lat Książnicy im.
Mikołaja Kopernika w Toruniu*,
tombak patynowany, 1984, APAN, ZM, 829



Ewa Olszewska-Borys, *Mikołaj Kopernik*, tombak patynowany, 1985, APAN,
ZM, 813



Hanna Jelonek, *200 lat Towarzystwa Przyjaciół Nauk*, tombak srebrzony, 2000,
APAN, ZM, 965

